

volje odgovarjal na vsa stavljena vprašanja. Poslužujte se torej rubrike v »Učit. tovarišu«!

Poleg tega osnovnega dela, ki se bo vršilo skozi vse leto, pa smo si postavili še paralelne naloge. Do decembra meseca naj bi preiskali kako je oblečena naša mladina. Tozadevne anketne pole bodo dobili pokretaši te dni. Delo naj bi bilo zaključeno do konca novembra, ker bomo dobljene rezultate objavili v drugi številki »Prosvete«, ki naj izide v mesecu decembru.

»Anketnim polam« o obleki bo potreben obširnejši komentar. Ta komentar ne boste dobili z anketnimi polami, temveč bo objavljen v naši rubriki »Učit. tovariša«; zato nasledujte pazno priobčitev v naši rubriki v »Učit. tovarišu«! Shranjujte dotične številke »Učit. tovariša«, da bo delo enotno in da bodo podatki uporabljivi tudi za objavo.

V mesecih januarju, februarju in marcu naj bi preiskavali telesni razvoj in zdravje naših otrok. Da bo delo olajšano in da bodo dobljeni podatki čimbolj točni, zasledujemo že sedaj v razredu vse upadljive primere obolenosti in jih, sproti zabeležimo. Istočasno opozorimo zdravnika pri zdravniški preiskavi

otrok, da jih po možnosti točneje preišče in obenem opozorimo ob tej priliki na upadljive primere. Za to delo ne morejo zadostovati le subjektivne izjave učencev ali opravičilni listi, ki jih ob bolezenskem primeru napišejo starši. Treba je vsestranskega poizvedovanja in opazovanja, ako hočemo dobiti objektivne podatke. Objektivni podatki so pa neobhodno potrebni, ker le na osnovi teh moremo delati zaključke.

Anketne pole bodo pravočasno razposlane in navodila pravočasno objavljena!

Ko tako priobčujemo v obrisih program našega dela za tekoče leto, pozivamo vse pokretaše, da se s še večjo ljubeznijo oklenejo dela kakor v preteklem letu. Zavedajmo se, da s tem vršimo važno delo za preosnovo naše šole, za preusmeritev naše teoretične in praktične pedagogike in s tem za lepšo bodočnost mladih pokolenj.

Vse ostale pa, ki še niso v našem pokretu, tem potom ponovno vabimo, da stopijo v naš krog. Vsi, kateri vzamejo svoje življenje in svoje poklicno delo resno, naj prijavijo svoj pristop: J. U. U. — sekcija za dravsko banovino — Učiteljski pokret.

Splošne vesti

KONGRES UNIJE ZA ZAŠČITO OTROK.

V prisotnosti Nj. Vel. kraljice Marije je bil 2. t. m. v Beogradu otvorjen II. medbalkanski kongres za zaščito otrok. Svečani otvoritvi so prisostvovali najuglednejše osebnosti iz prestolnice, iz ostalih delov države in tudi iz inozemstva. Med drugimi so bili prisotni tudi minister socialne politike in narodnega zdravja g. Dragiša Cvetković, minister prosvete g. Dimitrije Magarašević, poslaniki balkanskih držav in člani delegacij vseh balkanskih in tudi drugih držav.

V imenu Nj. Vel. kraljice Marije je otvorila kongres Unije za zaščito otrok gospa Atanasija Spasić.

Minister socialne politike in narodnega zdravja g. Cvetković je ob tej priliki naglasil tudi sledeče: Balkanske države so združile vse svoje napore v stremeljenju, da ustvarijo nove generacije za boljše in srečnejše bodočnost svojih narodov, a obenem dajejo velike prispevke za zgraditev bodočega človeštva. Ko to delamo, izkazujujemo le hvaležnost svojim narodom, a istočasno krepimo temelje prijateljstva in solidarnosti vseh balkanskih narodov.

Na kongresu so govorili še razni zastopniki tujih držav, a na banketu je govoril tudi predsednik svetovne Unije za zaščito otrok g. Van Noten, ki je v svojem govoru tudi rekel: »Divim se velikemu razumevanju in ustvarjanju ter trudu za zaščito otrok, ki jo želi Jugoslavija dvigniti na najvišjo raven.«

— Mednarodna razstava otroške zaščite. V okviru II. medbalkanskega kongresa za zaščito otrok je bila otvorjena 1. oktobra Mednarodna razstava otroške zaščite v prisotnosti zastopnika Nj. Vel. kralja polkovnika g. Kokalja in vseh uglednih oseb, ki so prisostvovali kongresu. Razstavo je otvoril minister socialne politike g. Dragiša Cvetković. V svojem otvoritvenem nagovoru je še posebej naglasil, da visoko pokroviteljstvo Nj. Vel. kralja in častno predsedstvo Nj. Vel. kraljice, kakor tudi podpora, ki jo Unija uživa, dajejo najboljši dokaz, kako veliko važnost polaga Jugoslavija na zaščito otrok. Mi nismo varčevali s svojimi napori v preteklosti, a še manj bomo varčevali z njimi v bodočnosti, da le zaščitimo otroke. Brigali se bomo za njihovo zdravje in razvoj njihovih fizičnih in moralnih moči.

— Spisek članov za 1938./1939. Sreska učiteljska društva, ki niso še poslala sniskov, prosimo, da to čimprej storo.

— Izseljenjski učitelji. Kraljevska banska uprava obvešča: Ker je prostih nekaj mest izseljenjskih učiteljev, naj se učitelji(ce) in učiteljski abiturienti, ki bi želeli delovati med jugoslovanskimi izseljenci v Nemčiji, takoj prijavijo prosvetnemu oddelku kraljevske banske uprave v Ljubljani.

Najboljši trboveljski premog, suha bukova drva, bukovke odpadke nudi tvrdka

„KURIVO“ družba z o. z.

Tyrševa cesta 31 Telefon 34-34

— Sreska društva, ki še niso poslala mesečnih prijav za september t. l., naj store to takoj z obratno pošto. V pošte pridejo sledeča društva: Kozje, Kranj, Ljutomer, Maribor, levi breg, Slov. Bistrica, Sv. Lenart in Škofja Loka. Še enkrat prosimo! Prijave za oktober smo prejeli pravočasno že od 21. društva, kar je hvalevredno, ker je le na ta način mogoča točna ekspedicija listov in brezhibno poslovanje sekcije. — Pošljite sekciji obenem tudi članske sezname za leto 1938./39., da jih pravočasno dostavimo centrali JUU v Beogradu. — Najnujnejša so pa nakazila društev, ki so bila do sedaj prav redka in ki jih z ozirom na tisk listov in obveznosti sekcije napravim upnikom nujno pogrešamo. Zato prosimo, da pričnete takoj z nakazili. — Uprava.

— Pred 14 dnevi je vzel iz potniškega vlaka Ljubljana—Grosuplje pomotoma s seboj zavitek šolskih zvezkov šentjurski g. župnik. Ako pogreša kdo izmed učiteljskega ta zavitek, dobi istega v župnijskem uradu ali pa pri upravitelstvu ljudske šole v Št. Juriju pri Grosupljem.

Čenjenemu učiteljsstvu se priporoča

GORENC LEOPOLD

KROJAČ ZA DAME IN GOSPODE

Fina izdelava po najnovejših krojih in po zmernih cenah. Ljubljana, Pavšičeva 5 (postajališče pred remizo)

— Popravek. Tiskarski škrat je v uvodniku 10. številke zagrešil precejšnjo nelogičnost. V četrtem odstavku je spremenil »sedanja učiteljsko generacijo« v »sedanjo učiteljsko organizacijo«. Upamo, da so čitatelji že sami opazili pomoto.

glasu: »Da, deset let sem poleg svoje službe delal na izumu. Sedaj je gotov, a v meni se vse upira, da bi ga prijavil in spravil v promet, pa se zopet bojim, da me kdo ne prehit in uniči moj trud in delo.«

»Če morem, ti rad pomagam. Zakaj gre in kakšen je tvoj izum?« Pogledal me je boječe in tiščal roko na desni žep, kot bi se bal, da mu v prazni sobi ne izgine nekaj velikega iz žepa.

»Poslušaj,« je nadaljeval. »Povej mi ti, kaj je to morala, kakšna je definicija za moralo?«

Bil sem prepričan: možakar ni več pri zdravi pameti. »Morala? Saj vendar več. Zadnje čase je vse naše časopisje polno morale. Čisto definirali je niso. Vem pa, da imamo danes pravo moralo, sto, več ali manj odstopno moralo, laži-moralo, dvojno moralo, moralo za sebe, moralo za lačne, krščansko moralo, moralo za šolnike, narodno moralo, moralo za brezposelne, moralo za srednji stan, moralo za gospodarstvenike, moralo za politike itd. Moral je polno. Vse časopisje je teoretsko polno, a čisto točne definicije res da nisem nikjer zasledil. Mislim, da ima pri nas vsak svojo in po svojem ukrojeno moralo.«

Poslušal me je, kot bi mu govoril čisto nekaj novega, a naša šolska snazlika je istega mnenja, zato nisem mogel razumeti njegovega izraza v očeh.

»Saj sem vedel,« se je smejal ves v neki čudni blaženosti, »k tebi bi moral priti že prej. Vidiš s to laži-moralo bo sedaj konec. Moj izum se imenuje: moralometer. Morda se bo kdaj imenoval »Grenkarjev moralometer«. Stvar je čisto enostavna: v navadni cevki imam serum, ki je moja skrivnost. Cev-

Kaj vse pišejo o učiteljsstvu, šoli, prosveti in JUU

— I Da zaznamujejo učitelji ponekod slabe učne uspehe naše ljudskošolske mladine, je v prvi vrsti pripisati stradanju. Trpi pa tudi moralni dvig našega ljudstva. Glavna priča tega pomanjkanja so naše pasivne pokrajine: Kozjak, Slov. gorice, Haloze, rogaški okraj, šmarski okraj itd. (»Večernik« 8. X.).

— I Analfabetizem v primorski banovini. Statistični urad v Zagrebu je izdal te dni knjigo »Upravna, sodna in cerkvena razdelitev in imenik prebivališč primorske banovine po stanju od 1. maja 1938.«. Tej knjigi so dodani 3 zemljevidi primorske banovine, eden za gostoto prebivalstva, drugi za veroizpoved in tretji za nepismenost. Ta tretji zemljevid je žalostna slika prosvetne zaostalosti v teh krajih. Iz nje se vidi, da nepismenost prebivalstva nad 7 let znaša v okrajih: Prozor 85,6, Duvno 84,6, Livno 81,7, Bugojno 80,8, Mostar 72,7, Konjic 77, Ljubuški 70,9, Benkovac 67, Stolac 65,5, Sinj 64,5, Imotski 63,3, Split 53,9 odstotka itd. To so službeni podatki po ljudskem štetju z dne 31. marca 1931. Od tega časa se ni mnogo spremenilo, ker je novih šol v teh krajih zgrajeno zelo malo — ali skoro nič novih šol. Edino na pobudo organizatorjev pokreta za pismenost je bilo v teh krajih razdeljeno približno 40.000 abecednikov z ostalimi pripomočki, ki jih je uporabljalo za učenje 60.000 oseb. (»Jugosl. liste«, Sarajevo, 29. sept. 1938.)

— I Šole brez učitelja, učitelji brez šol. Znano je, da je zelo veliko absolventov učiteljskih šol, ki ne morejo dobiti službenih mest, »ker jih ni«, čeprav so pripravljeni iti v najmanjšo vas, ne samo da bi prišli do kruha, nego da bi vršili kulturno misijo, za katero so se pripravljali. Več sto brezposelnih abiturientov čaka zama na mesto, ki ga nikakor ne morejo dobiti. Istočasno obstoja

večje število šol, v katerih ni učiteljev. Mi smo stalno prisiljeni pisati o takih primerih. Mreža osnovnih šol v naših krajih je tako zelo redka, da mnogi otroci ne morejo obiskovati šol in to iz razloga, ker šol ni in ker jih nikdo ne gradi. Toda pada nam v oči, da so te dni zopet priobčili sarajevski listi sledeče: v Tuzlanskem srezu obstojajo tri šole, ki so ostale brez učitelja in v katerih se pouk še vedno ni pričel. (»Pravda«, Sarajevo, 23. septembra 1938.)

— I Slovenci smo lahkoverni. Pripravljeni smo verjeti vsakemu, ki nam skuša z gotovo resnostjo kaj »privezati«. Posebno radi pa verujemo vse, kar nam pove kdo o imenitnosti drugih. V naših kosteh je še toliko ponižnosti in bogaboječega strahu pred vsem tujim, pred vsem, kar ni naše, da bomo z občudovanjem pritrjevali vsakemu šušmarju, samo da se nekoliko prezirljivo izrazi o naših lastnih razmerah in da nam pripoveduje nekaj pravljic iz tujega kraja na zemlji, kjer se cedita mleko in — smodnik ter rastejo namesto drevja kanoni. (»Edinost«, 1. okt.)

— I Varaždinski učitelj izšolal 60 tujih otrok na lastne stroške. Upokojeni varaždinski učitelj Mihovil Pavlovič je slavil zlato poroko. Tej svečanosti je poleg njegovih šestih otrok prisostvovalo še do 60 tujcev. Vsi pa so bili kakor ena družina, saj jim je slavljeneec bil krušni oče. Pavlovič je za časa svojega službovanja kot učitelj imel za dijake vedno odprte roke. Vsako leto je zbral najsiromašnejše dijake, ki jih je na svoje stroške do kraja izšolal. Tako je spravil do službe 60 revežev, ki so danes zdravniki, advokati, častniki, profesorji, učitelji in uradniki. Vsi njegovi varovanci so g. Pavloviču ob zlati poroki hvaležno čestitali. Takih mož potrebuje tudi Slovenija. (»Večernik«, 11. okt.)

Učiteljski pravnik

— Š Vprašanja: M. Dir. P. 1. Ali meščanskošolska učiteljica, to je učiteljica, ki ima višjo pedagoško šolo, izgubi službo, če se poroči z neučiteljem. 2. Ali učiteljica ljudske šole izgubi službo, če se poroči s honorarnim učiteljem na meščanski šoli (kakor je označeno v dekretu), ki ima fakultetno izobrazbo, ki je diplomiran filozof. 3. Ali učiteljica ljudske šole izgubi službo, če se poroči z nastavljenim meščanskošolskim učiteljem, ki ima fakultetno izobrazbo, ki je dipl. filozof.

Odgovor: Ad 1. Meščanskošolska učiteljica — nastavnica meščanske šole ne izgubi službe, če se poroči z neučiteljem. Ad 2. in 3. Da, izgubi službo, ker se sme učiteljica ljudske šole omožiti le z učiteljem ljudske šole.

Naša gospodarska organizacija

SAMOPOMOČ UČITELJSKIH OTROK

Učiteljsstvo še vedno ne zna ceniti svojih gospodarskih ustanov. Kljub mnogim pozivom in agitaciji naših poverjenikov na zborovanjih učiteljskih društev, je odziv še vedno slab.

Vse naše gospodarske ustanove so nastale ravno zato, ker se je baval naš stan v preteklosti še z večjimi gmotnimi nepravilnostmi kot jih preživljamo danes. Stanovi, ki so živeli v ugodnejših življenjskih razmerah, niso čutili potrebe po ustanovitvi takšnih gospodarskih ustanov. In končno, čim težje so prilike, v katerih živimo, tem huje občutimo tudi nesreče, ki nas zadenejo. Nerazumljivo

je zato, zakaj se učiteljsstvo ne posluži Samopomoči otrok, ki je bila ustanovljena z ednim namenom, koristiti mu.

Učitelj(ice) starši, izpolnite zato svojo dolžnost do otrok in prijavite jih v Samopomoč učiteljskih otrok, ki izplačuje v primeru zavarovančeve smrti posmrtnino njegovim zakonitim dedičem, v primeru doživetja polnoletnosti pa odpravnino zavarovancu samemu.

Koliko plačam ob vstopu za vsakega otroka?

1. Zadržni delež 10 din
2. prispevek za primer smrti ali polnoletnosti 10 din
3. upravnino 10 din
4. pristopnino, ki se ravna po starosti prijavljenega otroka:
 - a) za 3 do 4. leta 10 din
 - b) za 5 do 6. leta 15 din
 - c) za 7 do 8. leta 30 din
 - d) za 9 do 10. leta 50 din
5. rezervo za podporo 5 din

Pozneje prispevate le za vsako odpravnino tolikokrat po 10 din, kolikor imate zavarovancev; ob novem letu pa plačate za vsakega otroka še 10 din upravnine in 5 din za rezervni sklad.

Primeri:

Otrok je star 4 leta:

Ob pristopu plačam 10 din + 10 din + 10 din + 10 din + 5 din = 45 din.

Ob novem letu plačam 10 din + 5 din = 15 din.

Otrok je star 5 do 6 let:

Ob pristopu plačam 10 din + 10 din + 10 din + 15 din + 5 din = 50 din.

Ob novem letu plačam 10 din + 5 din = 15 din.

vseobče slovensko in človeško blaginjo. Strme so me poslušali in prikimali vsi od sluge do gospoda predsednika. Kakih petdeset ljudi se je zbralo v dvorani. Začel sem s poizkusi in dal moralometer v roke slugi. Moralometer je pokazal sto stopinj. Sluga! Popolni človek! Kar naenkrat so začeli ljudje od instrumenta odstopati. Posrečilo se mi je, da sem moralometer spravil v roko nekega uradnika. Moralometer je »padel« za dve stopinji. Uradnik je ostal osamljen, ljudje v pisarni so mu pokazali hrbeč. Vzel sem svoj izum in ga dal drugemu, tretjemu. Moralometer je padal nižje in nižje. Ko ga je vzel v roke sam gospod predsednik tistega društva, je zdrknil serum iz ceve in izginil v krogljico pod njo. Moj Bog! Tu pride najhujše. Ves rdeč v obraz je predsednik vrgl v tla mojo cevko, da se je razletela na tisoč kosov. Moje delo je uničeno! Hotel sem protestirati, a kakih sto rok me je vrglo na cesto in grozilo z zaporom, ker se norčujem z ljudmi, so rekli. Moj Bog! Deset let dela, neprestanega dela in lakote,« je kričal in bežal po stopnišču na cesto.

Strmel sem za njim. Revež! Ubogi Grenkar! Onemogočili so ga, stradal bo še dalje ob misli na moralometer.

Nekaj dni pozneje sem v časopisju vse polne morale, take in take, čital, da so oblasti zaprle nekega Ivana Grenkarja, ker je postal oblastim nevaran. Še nekaj dni pozneje pa sem čital, da je radi nemoralnih deliktov predan v zapore neki I. G. Zmečkal sem časopis in ga vrgl v kot.

Preko Raván se vleče večerni mrak.

Saša Ličin:

Moralometer

Sedel sem v svoji sobi. Po hribih se je vlekel večerni mrak in nizko pod menoj so zamirali koraki mimoidočih, trudnih, lačnih ljudi.

Na moja vrata je nekdo potrkal boječe, komaj slišno. Ne, saj sem se moral zmotiti. K meni ni nikdar nikogar. Potrkalo je drugič, zopet plaho, komaj nakazano. »Naprejš« sem se odzval trkanju.

V mojo sobo je stopil srednje star mož v sivi ponošeni obleki in s klobukom v roki, kot bi prosil miloščine. Prepoznal sem ga. Bil je moj dober znanec iz tistih časov, ki jih pri nas človek tako rad pozabi in zakoplje v pozabljenje. To so dijaška leta. Več kot deset let ga nisem videl. Lasje so se mu v tem času umaknili visoko nad čelo, vse više in više, ob sencih pa so močno posiveli. Njegove nemirne oči so izza očal neprestano švigale sem in tja, roke pa mirno visele ob telesu, vse kot pred desetimi leti.

»Kaj me ne poznaš več?« je pričel z onim mirnim, monotonom glasom, ki smo ga včasih vsi dijaki tako poznali in ljubili. Da, spomnil sem se. Bil je moj sošolec Ivan Grenkar. Poudaril sem mu stol, prižgal luč in zastrmel v njega. Kot bi prišel iz groba. Vsi znaki so kazali, da mož preveč dela, kot temu pravimo. Kmalu sem prebodel ta prvi vtis in počasi sem si pomagal iz zadrege.

»O, Grenkar! Lepo, lepo, kje se potepaš deset polnih let, po drugem izpitu, kjer si se pošteno odrezal. Od tedaj te nisem videl več.«

»Da,« je začel počasi in trudno, vendar je bilo nekaj prikupnega v tej melanholiji